

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Колб Олександр Григорович, доктор юридичних наук, професор, директор навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Політика в широкому розумінні цього слова – це загальний напрямок, характер діяльності держави, певного класу або політичної партії [1, с. 490]. У більш вузькому змісті, як вірно зазначив В.І. Борисов, політика виражає функції держави щодо керівництва зовнішніми та внутрішніми сферами й напрямками суспільного життя [2, с. 305]. Одним із важливих елементів останньої є політика у сфері боротьби зі злочинністю, яка покликана знизити її рівень і забезпечити такий соціальний стан, що відповідає потребам безпеки суспільства [3].

У свою чергу, зазначений вид внутрішньої політики (в науці її ще називають правовою політикою [2, с. 305]) вчені, зокрема П.Л. Фріс поділяють за напрямками («підсистемами») реалізації на: кримінально-правову; кримінально-процесуальну, кримінологічну та кримінально-виконавчу політики [4, с. 11].

Зміст кримінально-виконавчої політики, як довела у своїх роботах В.В. Кондратішина, складають:

- загальний коефіцієнт «корисної дії» закону (його ефективність), тобто ступінь досягнення мети покарання, визначеної у законі про кримінальну відповідальність;
- практика реалізації судових рішень, що набули законної сили;
- стан та рівень захисту потерпілих на стадії виконання кримінальних покарань;
- ефективність боротьби з рецидивною та повторною злочинністю;
- об'єкти, суб'єкти та учасники кримінально-виконавчої політики;
- рівні та напрямки реалізації цієї політики [5, с. 15].

У контексті означеної проблематики, заслуговує на увагу й висновок, до якого прийшов А.Х. Степанюк, а саме – політика у сфері виконання покарань реалізується у різних формах і, насамперед, у законодавстві, що регулює діяльність органів і установ виконання покарань [6, с. 5]. До нормативно-правових актів у цій сфері відносяться:

- Конституція України (ст. ст. 3, 21, 24, 61, 63, ін.), в яких мова ведеться про рівність громадян, включаючи засуджених, перед законом, індивідуальну юридичну відповідальність та введення правообмежень для особи тільки на підставі закону і вироку суду [7];
- КВК України, у ст. 5 якого визначені принципи кримінально-виконавчого законодавства, виконання і відбування покарань, серед яких чільне місце займає принцип диференціації та індивідуалізації виконання покарань [8, с. 24];
- підзаконні нормативно-правові акти (Укази Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України, відомчі правові джерела; т.ін. [9, с. 61-231].

Враховуючи, що їх аналіз ґрунтовно та професійно виважено у своїй дисертації здійснив М.С. Пузирьов [10], у цій статті піддані дослідженню сучасні правові джерела, які вступили у юридичну силу після прийняття КВК України 11 липня 2003 р. [11]. Зокрема, одним із фундаментальних нормативно-правових актів у сфері виконання покарань у сьогоденні є Концепція державної політики у сфері реформування Державної кримінально-виконавчої служби України, що схвалена Указом Президента України від 8 листопада 2012 року № 631/2012 [12], головною метою якої є приведення умов виконання і відбування покарання до міжнародних стандартів.

Проте, про будь-які стандарти (зразок, норма) [13, с. 546] в такій сьогодиншій ситуації в Україні слід говорити умовно, тим більше, що не існує загально визначеного міжнародного чи Європейського права [14, с. 71]. Разом з тим, у контексті змісту наукової діяльності цей термін є необхідним і, як

свідчить практика, досить поширеним у сучасних наукових розробках, у яких під міжнародними стандартними поводження з засудженими розуміють прийняті на міжнародному рівні норми, принципи і рекомендації в галузі виконання покарань і діяльності органів та установ виконання покарань [15, с. 51]. При цьому механізм їх реалізації визначений у ст. 9 Конституції України, Законі України «Про міжнародні договори України» [16], «Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» [17] та інших нормативно-правових актах.

Виходячи з цього, більш коректно та точно було б у п. 4 Концепції Державної політики у сфері реформування ДКВС України вжити словосполучення, типу «у відповідність з вимогами міжнародних договорів, згоду на які дала Верховна Рада України», та викласти перше речення даного пункта в наступній редакції: «Реалізація Концепції має забезпечити: приведення умов тримання засуджених у відповідність з вимогами міжнародних договорів, згоду на які дала Верховна Рада України».

Список використаних джерел:

1. Великий тлумачний словник української мови / [Упоряд. Т.В. Ковальова]. – Х.: Фоліо, 2005. – 767 с.
2. Борисов В.І. Державна політика у сфері боротьби зі злочинністю та її напрями / Борисов В.І. // Проблеми законності: Респ. міжвід. наук. зб. / Відп. ред. В.Я. Тацій. – Х.: НЮАУ, 2009. – Вип. 100. – С. 305-312.
3. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 року № 964-IV // Офіційний вісник України. – 2003. – № 29. – Ст. 1433.
4. Фріс П.Л. Кримінально-правова політика України держави: теоретичні, історичні та правові проблеми. – К.: Атика, 2005. – 332 с.
5. Сучасна кримінально-виконавча політика України: монографія [2-ге вид. випр. і переробл.] / Колб О. Г., Захаров В. П., Кондратишина В. В. та ін.; за заг. ред. О. Г. Колба. – Луцьк: ПП В.П. Іванюк, 2008. – 210 с.
6. Степанюк А.Х. Принципи кримінально-виконавчого права // Кримінально-виконавче право: Підручник / В.В. Голіна, А.Х. Степанюк, О.В. Лисосед; за заг. ред. В.В. Голіни і А.Х. Степанюка. – Х.: Право, 2011. – С. 9-12.
7. Конституція України : зі змінами. – Х.: Право, 2012. – 64 с.
8. Науково-практичний коментар до Кримінально-виконавчого кодексу України / [І.Г. Богатириров, О.М. Джужа, О.І. Богатирирова, Є.М. Бодюл та ін.]; за заг. ред. І.Г. Богатирирова. – К.: Атика, 2010. – 344 с.
9. Правові основи діяльності персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України: наук.-метод. посіб. / Упоряд. І.Яковець. – К.: Паливода А.В., 2011. – 232 с.
10. Пузірьов М.С. Диференціація та індивідуалізація виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк: Дис. канд. юрид. наук / 12.00.08. – К.: НАВС, 2012. – 252 с.
11. Кримінально-виконавчий кодекс України / Упорядник А.Х. Степанюк. – Х.: Право, 2012. – 88 с.
12. Про Концепцію державної політики у сфері реформування Державної кримінально-виконавчої служби України: Указ Президента України від 08 листопада 2012 року № 631/2012 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 87. – Ст. 3531.
13. Бульбо А.Н. Большой словарь иностранных слов. 35 тысяч слов. – Изд. 3-е, испр. перераб. - М.: Мартин, 2010. – 704 с.
14. Барабаш Ю.Г. Конституційна політика України у сфері імплементації міжнародних стандартів прав людини / Барабаш Ю.Г. // Проблеми законності: Респ. міжвідом. наук. зб. / Відп. ред. В.Я. Тацій. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2009. – Вип. 100. – С. 71-83.
15. Степанюк А.Х., Яковець І.С. Втілення міжнародних стандартів у практику діяльності кримінально-виконавчої системи України: Монографія. – Х.: Вид-во «Кроссрод», 2007. – 184 с.
16. Про міжнародні договори: Закон України від 29 червня 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 50. – Ст. 540.
17. Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18.03.2004 р. № 1629-IV // Урядовий кур'єр. – 2004. – 20 квітня. – С. 2-3.

СИСТЕМНА ОЦІНКА ЗАГРОЗ І РИЗИКІВ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ДЕРЖАВ У СУЧАСНОМУ СВІТІ: УКРАЇНСЬКІ ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ РЕАЛІЇ

Телешун Сергій Олександрович, доктор політичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри політичної аналітики і прогнозування Національної академії державного управління при Президентові України

Наслідки глобальної кризи в економіці, політичні та соціальні конфлікти, гуманітарні та техногенні потрясіння це складові одного цілісного явища здатного сформувати новий світопорядок на найближчі десятиліття. Всі вони нероздільно пов'язані з корінними змінами в системі суспільно - політичних та економічних відносин.